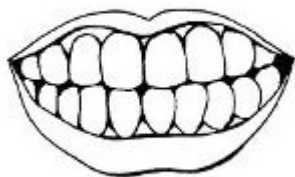


Afgebluft

11 maart 2013



Om redenen van artistieke of instructieve aard richten dirigenten zich tijdens de repetities meermaals tot een specifiek deel van het orkest. Zij doen dat om hun opvatting over hoe de betreffende partituur tot klinken moet worden gebracht finschalig toe te lichten. Aannemende dat de kapelmeester van dienst ook werkelijk iets van betekenis te melden heeft, anders zakt het orkest weg in nagelstaren, wachtend op het einde van een langdradige ochtend. Soit, fine tuning in groepsverband, dat is waar we hier over spreken. De dan zwijgende meerderheid van de musici schakelt zichzelf in

zo'n geval even in de parkeerstand. Wie niet geschoren wordt, hoeft ook niet stil te zitten. Strijkers blazen even uit, blazers strijken even neer. Niks nieuws, dagelijks gebruik.

Duurt zo'n toegespitst beraad evenwel langer dan gemiddeld, dan neemt het gevaar van verslappende aandacht bij de niet-actieve muzikanten toe. Dit verschijnsel, een toenemend gevoel van huiselijkheid, is geen tekort aan interesse bij de musici. Het bewijst vooral dat de samenwerking tussen orkest en dirigent in een ontspannen sfeer verloopt. Het ouwe-jongens-krentenbrood-gevoel neemt dan geleidelijk de overhand.

Dit zijn moeilijke momenten voor een dirigent, want als zijn bezwerende gebaar onvoldoende effect sorteert, ligt een gezagscrisis op de loer. En kwaad worden is een zwak gebaar. Zulke momenten maken duidelijk of de maestro zijn pappenheimers kent. Zo zag Leonard Bernstein zich eens genoodzaakt een roezig Concertgebouworkest tot de orde te roepen. Na twee mislukte pogingen werden zijn woorden zuiniger en zijn blik donkerder. Tenslotte streek hij met een vermoeid gebaar over de ogen, nam de volledige prothese uit de mond en legde deze op de dirigeerlessenaar. Twee rijen tanden zonder schedel grijnsden de orkestleden toe. Nimmer tevoren was de Amsterdammers op zo'n metaforische wijze te kennen gegeven, dat ze konden doodvallen. Binnen enkele seconden kon men op het podium een speld horen vallen. Mokum afgebluft.

